



УДК 378.016:81'25(477)

[https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-6\(12\)-177-190](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-6(12)-177-190)

Онищенко Маріанна Юріївна старший викладач кафедри європейських і східних мов та перекладу, заклад вищої освіти «Університет імені Альфреда Нобеля», вул. Набережна Січеславська, 18, м. Дніпро, 49000, <https://orcid.org/0009-0008-2662-8118>

РОЛЬ САМООСВІТИ ТА НАВЧАННЯ ПРОТЯГОМ ЖИТТЯ У ПОКРАЩЕННІ ПЕРЕКЛАДАЦЬКИХ НАВИЧОК ФІЛОЛОГІВ – МАЙБУТНІХ ПЕРЕКЛАДАЧІВ

Анотація. У статті розкрито важливість неперервного розвитку у формах самоосвіти та навчання протягом життя для досягнення професійної самореалізації і покращення навичок філологів – майбутніх перекладачів. Метою статті є висвітлення міжкультурних аспектів сучасного перекладацького процесу як одного з найважливіших у сучасній міжнародній комунікації, ролі перекладача в цьому процесі, а також актуальних проблем перекладацької діяльності. Важливу роль у роботі перекладача відіграють компетентності, які він розвиває протягом усього життя – культура міжнаціонального спілкування, дотримання мовленнєвого етикету, знання національної культури. Особистісно-професійні якості сучасного фахівця в галузі перекладу розглядаються у двох ознаках: міжкультурній комунікації та реалізації перекладацького проекту. У статті аналізується ключова компетентність навчання впродовж життя з точки зору проблемних питань, що постають перед вищою освітою ХХІ століття. Розкрито особливості усного й письмового перекладу. Для успішного виконання усного перекладу перекладачеві необхідні такі професійні якості, як, наприклад, хороша пам'ять та досконале знання рідної та іноземних мов. У сфері письмового перекладу важливе знання комп'ютерної системи перекладу і навички його застосування в перекладацькій діяльності. У нашій роботі охарактеризовано етапи набуття культурологічної компетентності. Виявлено пріоритетні напрями реалізації культурологічного аспекту в навчанні перекладачів, описано чинники, які впливають на переклад як комунікативну діяльність. У результаті розкрито роль перекладача в сучасній міжнародній комунікації, різноманітні чинники впливу, навички та компетентності як складники перекладацької діяльності. У висновках підкреслено



необхідність цілеспрямованої самоосвітньої роботи з освоєння нових знань та навичок упродовж усієї перекладацької кар'єри. Дослідження можуть бути використані для навчання філологів – майбутніх фахівців у галузі усного та письмового перекладу.

Ключові слова: професійна підготовка, самоосвіта, філологи – майбутні перекладачі, професійна самореалізація, компетентності філологів-перекладачів.

Onyshchenko Marianna Yuryivna Senior Lecturer of the European and Oriental Languages and Translation Department, Higher education institution «Alfred Nobel University», Sicheslavska Naberezhna St., 18, Dnipro 49000, <https://orcid.org/0009-0008-2662-8118>

THE ROLE OF SELF-EDUCATION AND LIFELONG LEARNING IN IMPROVING THE TRANSLATION SKILLS OF PHILOLOGISTS – FUTURE TRANSLATORS

Abstract. The article examines to the importance of unceasing professional development of translator, considering personal and professional growth, reveal the leading role of self-cultivation and professional activity for successful creative self-fulfillment. The problem of translation is one of the most important in intercultural communication. The main task is development in the forms of self-education and training to achieve professional self-realization and improve the qualification of philologists – future translators. The personal and professional qualities of a modern specialist in the field of translation are considered within two features: intercultural communication and the implementation of translation project. The article provides information on the formation of cultural competence of future philologists-translators. The formation of the basic steps that make up the elements of the modeling of method competence of future translators in the process. Modern society needs experienced translators. As a result, the role of the translator in the international communication activity, competence as a component of translation activity are characterized. The article analyzes the key competence of lifelong learning withpoint of view of problematic issues facing higher education in the 21st century. Competence the ability to learn is recognized as the most important characteristic of a successful modern professional translator. There is oral and written translation. The oral translation is necessary for an interpreter to successfully perform professional function, for example, good memory or native languages. In the field of written translation there are skills such as knowledge of computer translation



system in translation activities. The conclusion of the article can be used for training philologists – future translators of oral and written translation.

Keywords: professional training, self-education, philologists – future translators, professional self-realization, competence of philologists - translators.

Постановка проблеми. Високо-динамічний характер розвитку міжкультурних зв'язків диктує потребу в самоосвіті та невинному навчанні філологів-перекладачів, яка стала очевидною і необхідною умовою для професійної самореалізації в умовах конкуренції на ринку праці. Міжнародна діяльність перекладачів відкриває перед ними нові горизонти, проте й вимагає постійного вдосконалення і формування нових професійних знань та якостей. Здійснення базової функції – професійного перекладу з однієї мови на іншу – має спиратися на глибокі знання у різних сферах: країнознавстві, мові, лінгвістиці, історії, літератури, політиці, медицині тощо. Водночас формується і світогляд людини відповідно до її ролі та місця в певному середовищі. Такий процес самовдосконалення неможливий без самоосвіти та постійного навчання, він має розпочинатись для майбутнього фахівця у вищому закладі освіти і тривати впродовж усього життя.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Багато вітчизняних і зарубіжних науковців досліджують нові аспекти та формують інноваційні підходи до проблеми підготовки майбутнього філолога-перекладача, враховуючи роль самоосвіти та навчання в цьому процесі. Зокрема, І. Западинська вказує на роль самоосвіти фахівця з іноземних мов в умовах інформатизації суспільства, яке впливає на функції та принципи роботи і навчання філолога-перекладача загалом [4]. М. Пиличук зосереджує увагу на результатах теоретичного аналізу характеристик інноваційної професійної діяльності перекладачів [8]. І. Савка охарактеризувала структуру підготовки майбутніх філологів-перекладачів, у якій важливу роль відіграє формування компетентностей [10].

А. Самойленко висвітлила такі важливі поняття, як професійний розвиток, самовдосконалення у становленні перекладача [11]. В. Мазурок підкреслює важливість підготовки перекладачів в умовах воєнного стану, оскільки вони мають потужний потенціал [5]. Про професійну ідентичність і її риси в сучасних умовах глобалізації говорить І. Бахов [1]. Г. Притиченко дослідила сучасні тенденції у перекладознавстві, які розкривають усі аспекти перекладу на ринку перекладацьких послуг та особливості роботи філологів-перекладачів.



Мета статті. Проаналізувати міжкультурні аспекти перекладу в сучасній міжнародній комунікації та роль філолога – майбутнього перекладача в цьому процесі.

Виклад основного матеріалу. Значення перекладачів, як і самого процесу перекладу, сьогодні є вкрай важливим для існування нашого суспільства в умовах комунікативних зв'язків, у яких беруть участь дві особи – комунікант та адресат. У процесі їхнього спілкування відбувається певний обмін думками, інформацією, у результаті чого формуються і підтримуються міжкультурні контакти між членами соціальних груп різних етносів і культурних прошарків.

Г. Притиченко влучно зазначає, що сьогодні перекладацька діяльність є важливим та невід'ємним елементом у багатьох галузях знань. Переклад дає змогу здійснювати обмін культурними знаннями між народами, передавати філософські ідеї та вчення. Незамінний він і при особистих вербальних контактах як на державному, так і на побутовому рівні.

У сучасному глобалізованому суспільстві неможливо уявити жодну усну чи письмову міжмовну комунікацію без участі перекладача. Перекладач виступає посередником у цьому процесі і мусить мати певний рівень підготовки, який, окрім безпосередніх професійних навичок, передбачає розвинені культурні, етичні та моральні якості. Діяльність філолога-перекладача має забезпечити наповнене і зрозуміле оформлення тексту, а для цього потрібно в полікультурному середовищі володіти не тільки глибокими лінгвістичними та екстралінгвістичними знаннями, а й високою загальною обізнаністю в галузі країнознавства, історії і літератури, набуті якої допомагає постійне навчання й самоосвіта [1].

Поняття «самоосвіта» вже за своїм змістом говорить про навчання впродовж усього життя, яке включає в себе компоненти набуття нових знань, розвиток здібностей та набуття нових умінь, формування компетентностей задля самореалізації і відповідно задоволення як власних, так і громадянських та соціальних потреб. У сучасному світі фахівці з будь-якої спеціальності відводять значне місце самоосвіті, оскільки це важливий складник формування цілісної особистості.

О. Шумський та О. Шумська зазначали, що, як наголошується в державних нормативних документах, основним акцентом у змісті вищої освіти має бути її орієнтація на розвиток відповідальної особистості з чітким усвідомленням важливості постійного самовдосконалення, сформованими вміннями критично мислити, опрацьовувати різноманітну інформацію, застосовувати одержані знання та досвід для



творчого розв'язання як особистісно-професійних, так і соціально значущих проблем [12].

Термін «самоосвіта» означає самостійну пізнавальну діяльність особистості, спрямовану на досягнення значущих для здобувача освітніх цілей, а саме: забезпечувати загальнокультурні запити, підвищувати професійну кваліфікацію, задовольняти пізнавальні інтереси в будь-якій сфері діяльності тощо [12]. Для професійного становлення особистості важливим є прагнення до знань, удосконалення своїх умінь та навичок протягом життя. Це є гарантія успіху людини будь-якої професії, зокрема і перекладача.

Основи самоосвіти як процесу вдосконалення майбутнього спеціаліста закладаються на ранніх етапах професійної підготовки майбутнього фахівця у вищому навчальному закладі. Саме в цей час самоосвіта вже допомагає ефективно і цілеспрямовано оволодіти певними лінгвістичними знаннями та навичками. Майбутні спеціалісти, ознайомлюючись із навчальним процесом та його особливостями, зокрема з умовами вивчення іноземної мови як майбутнього фахового інструменту перекладача, виявляють власні потреби, зміст, принципи і форми навчання, способи реалізації і шляхи практичного застосування. Очевидним є факт, що самоосвіта безпосередньо пов'язана з компетентностями, які формуються під час навчання. Компетентності відіграють першочергову роль в оволодінні іноземною мовою під час підготовки фахівця, а їх дефіцит позначається на рівні професійної самореалізації.

З вищезазначеного випливає, що розвиток певних умінь та навичок студентів мовних факультетів має дві сторони. Перша – це усвідомлення особистістю мови як національно-культурного феномена, а друга дає змогу говорити про необхідність розвитку в неї іншомовної навчальної компетентності, що є важливою передумовою успішності майбутньої діяльності.

У зв'язку з цим усвідомлення значення самоосвіти і формування ціннісного ставлення майбутніх філологів-перекладачів до власної освіти закладає основи безперервного професійно-особистісного зростання.

Важливо, щоб фахівець особисто розумів роль самоосвіти в його житті. І лише якщо він чітко вмотивований, то розуміє усю значущість процесу, уявляє результати своєї діяльності, усвідомлено вдосконалюється в межах особистісного та професійного зростання, виявляє готовність до безперервної самоосвіти протягом усього життя. Саме такі ініціативні дії спрямовують майбутніх лінгвістів до оцінки та самоконтролю, пізнавальної й самоосвітньої діяльності.



Професійна діяльність перекладача потребує широких знань з різних галузей знань, а саме: загальнокультурних, лінгвістичних, екстралінгвістичних, країнознавства, літератури та історії, економіки та юриспруденції, політики й освіти, медицини та культури тощо. Перекладач повинен навчатися, розвиватися та розширювати свій професійний світогляд.

Перекладацькі навички філологи здобувають під час навчання у закладі вищої освіти. Там відбувається формування в них комунікативної компетентності, оволодіння засобом спілкування, забезпечення вільного та нормативно правильного володіння іноземною мовою на високому рівні за всіма видами мовленнєвої діяльності.

Та найважливіше те, що філологи навчаються виконувати всі передбачені професійні обов'язки перекладача. Після отримання диплома здобуті знання та навички дуже швидко стають недостатніми. І оскільки перекладач має бути обізнаним у багатьох сферах, йому необхідно займатися самоосвітою та навчанням протягом життя. Саме це є одним із найрезультативніших способів розвитку професійних компетентностей і зумовлює наступність, тяглість, послідовність післядипломної освіти перекладача.

Підготовка фахівця з перекладу передбачає здобуття широкого кола знань, у якому можна виділити два етапи. Перший – це формування знань із загальноосвітніх предметів та навичок усного перекладу, розвиток пам'яті, риторичних умінь. Другий охоплює цілу систему поглядів, практичних знань і вмінь, навичок письмового перекладу, які динамічно поєднуються і визначають роль і місце перекладача в соціумі, а також ставлення спільноти до галузі міжкультурної, міжмовної і міжособистісної комунікації [3].

Безперечно, підготовка філологів-перекладачів не обмежується цими двома етапами, адже для досягнення успіху потрібна постійна подальша самоосвіта, спрямована насамперед на формування компетентностей. Ключові компетентності фахівця з перекладу – це комплекс умінь, які не тільки передбачають оволодіння мовою як засобом спілкування, навчання, самоосвіти, а й спрямовані на правильне та функціональне володіння всіма видами мовленнєвої діяльності іноземною мовою на рівні, близькому до рівня носія мови, який дає змогу перекладачеві в майбутньому успішно розв'язувати свої професійні завдання.

Загалом професійна підготовка охоплює такі базові складники, які передбачають результативність застосування здобутих знань, умінь і компетенцій для усного та письмового перекладу незалежно від жанру



перекладацького вхідного тексту (науково-технічний, діловий, газетний або публіцистичний).

Якщо ж брати до уваги окремі аспекти підготовки майбутнього філолога-перекладача, то до них належать знання, уміння та навички, необхідні в одному або декількох споріднених видах перекладу (письмовому, зорово-усному, абзацно-фразовому, послідовному, синхронному). Існують також спеціальні складники перекладу, які потрібні для опрацювання текстів різноманітних жанрів і стилів, а саме: економічних, юридичних, медичних, науково-технічних тощо.

Окрім того, усний і письмовий переклад – це дві кардинально різні лінії для майбутнього фахівця з перекладу. Кожний із них потребує особливих знань та вмінь, різних підходів і засобів вираження.

Важливо зрозуміти різницю між цими двома видами перекладу. Варто зазначити, що саме формування і засвоєння професійної компетенції перекладача має забезпечуватись на рівні двох основних функцій – письмової і усної, тобто комунікативної в різних галузях суспільної діяльності. Майбутній філолог-перекладач повинен застосовувати найновіші методи роботи під час збору та обробки інформації, використовувати інформаційні і дієві пошукові системи, проводити певні дослідження в перекладацькій сфері, навчатись і займатись самоосвітою.

Самоосвіта спрямована на пізнавальні пошуки з метою отримання досвіду, навичок і знань, необхідних для вдосконалення педагогічного процесу, що здійснюється цілеспрямовано.

Самоосвіті властиві певні способи, методи, форми та принципи, які є важливими для професійного зростання перекладача.

Процес самостійного пізнання є достатньо складним явищем. О. Шумський та О. Шумська визначили, що категорія «само-» сприяє розкриттю «самості» як механізму реалізації внутрішнього потенціалу особистості, а «освіта» виступає в якості форми, що дає змогу визначити сутність і зміст означеного явища [12, с.77].

Важливо визначити й дидактичні принципи самоосвіти, які охоплюють такі важливі аспекти, як:

- 1) систематичність;
- 2) послідовність;
- 3) доступність;
- 4) єдність міжкультурних зв'язків;
- 5) перехід від нижчого до вищого рівня;
- 6) варіативність;
- 7) неперервність;



8) рефлексію.

Для того, щоб організувати процес самостійної діяльності, потрібно дотримуватись чітко визначених дидактичних принципів і функцій, які сприятимуть результату управління пізнавальною діяльністю студента.

Процес самоосвіти студента повністю підтримується внутрішньою мотивацією та відповідальністю за досягнення результату пізнавальної діяльності. Самостійна робота формує модель пізнання, у якій студент є суб'єктом пізнавальної діяльності. Крім цього, самоосвітня діяльність повинна бути безперервною, оскільки є тим механізмом підготовки, який створює необхідні умови для інтеграції та асиміляції навчання, створюючи базу для здобуття освіти.

Терміни «самоосвітня діяльність» та «самостійна діяльність» не є тотожними, бо перший із них передбачає здійснення цілеспрямованої діяльності без допомоги сторонніх осіб. Другий термін позначає діяльність, яка контролюється та оцінюється студентом і підпорядкована його внутрішнім мотивам, включно з самонавчанням та самовихованням, що визначає не тільки здатність до саморозвитку і самовдосконалення, а й потребу в них. Зокрема, якщо в структурі самоосвітньої діяльності змінюється або не дотримується хоча б один із складників структури – цілепокладання, визначення предмету діяльності, вибір засобів діяльності тощо, – то вона не є самостійною [12].

Міжкультурна комунікація має тривалу історію розвитку і на сьогодні є багатофункціональною, різноаспектною системою, у якій беруть участь представники різних національних груп, що спрямовують свої зусилля у власних інтересах та потребах у різних сферах життєдіяльності. В основі цього процесу лежить правильна інтерпретація та розуміння символів у соціальному просторі, зокрема вдалих операцій з мовними знаками від стародавніх часів і дотепер.

Головним завданням міжкультурної комунікації є здійснення достовірної передачі інформації з оригінального тексту, який стає точкою розуміння соціальних і культурних меж усіх учасників процесу комунікації. Саме проблема перекладу є однією з найважливіших у міжкультурному аспекті та тривалих дослідженнях суспільства щодо лінгвістичної діяльності.

Нині міжкультурна комунікація сприяє розвитку цивілізації загалом і комфортному існуванню національних культур. Переклад як основа міжкультурної комунікації виступає рушієм для їхнього саморозвитку та береже їх від іншомовних впливів, що активно перешкоджає процесам асиміляції і допомагає зберігати ідентичність.



Варто зазначити, що міжкультурна комунікація має свою національно-мовну модель світу і відповідно цілу низку рис, які відрізняють її від монокультурної комунікації, що використовується всередині одного соціуму і належить до однієї культури. Ці чинники мають свої специфічні особливості і носять лінгвістичний, який представляє мову в усій її складності, та екстралінгвістичний характер, що доповнює лінгвістичний невербальними засобами комунікації.

Через мовні трансформації в міжкультурній комунікації відбуваються значні труднощі в порозумінні між представниками різних культур та етносів. Таке явище має назву «міжкультурна асиметрія». І, власне, завдання перекладача полягає в тому, щоб перенести одні знаки на інший національний ґрунт, дотримуючись емоційних наповнень, а не уникнути вживання певних слів та словосполучень.

Загалом переклад має позитивний вплив не лише на певні мовні системи, а й на культурні зв'язки та їхню взаємодію. При цьому саме філолог-перекладач має забезпечити ефективний результат праці, а саме своєрідне злиття культур оригіналу та перекладу, що сприяє взаємному розумінню і збагаченню обох мовних просторів.

Перекладач у цьому процесі стає медіатором (посередником) в усвідомленні й пізнанні докорінних відмінностей між культурами світу. Тому фахівець має бути добре обізнаним у своїй справі і процесі міжмовної комунікації, повинен не лише добре володіти рідною мовою та мовою, з якої ведеться переклад, а й мати відповідні вміння, навички й компетентності, які дають змогу на практиці уникати проблем і непорозумінь.

Важливим складником перекладацької компетентності є культурологічний аспект. Культура охоплює всі особливості соціальних, психологічних та історичних явищ, які характерні для певної нації. Сюди належать також її традиції, погляди, цінності, поведінка, інститути, умови життя та побут.

Таке розуміння культури включає в себе мову та інші аспекти вербальної комунікації. А це важливі умови існування людства. Духовне життя, поведінка та навколишній світ відтворюються у свідомості особистості в когнітивній структурі. У результаті вони переструктуровуються та реалізуються в мовних формах. Під впливом елементів культури розвиваються та формуються когнітивні мовні структури, які впливають на переклад. Особливості мови, які зумовлені культурою, становлять великий інтерес для дослідження перекладацької діяльності. Своєрідність може виявляється на різних рівнях структури



певної мови, у способі опису позамовної реальності та у правилах вербальної комунікації.

Перекладацька діяльність вказує не лише на взаємодію двох мов, а й комунікацію двох культур, іноді дуже різних. Кожна культура має свої унікальні особливості, але існують чинники, які є загальними для багатьох цивілізацій. Варто зазначити, що культури завжди впливали одна на одну. Всі ці умови та процеси впливають на перекладацьку діяльність, тому фахівець повинен зважати на них. Сучасні дослідження доводять, що певне висловлювання чи текст є культуророзумовленими. Наприклад, слово «хліб» має різний зміст у несхожих культурних спільнотах. А таких понять є багато в кожній культурі.

Перекладач у процесі перекладу загалом задовольняє суспільну потребу комунікації двох культур. Переклад постає невід'ємним та важливим аспектом міжкультурної комунікації. Перекладач відіграє значну роль у підтримці між комунікантами безпосередніх зв'язків, які входять до різноманітних лінгвокультурних світів.

Перекладач – особистість з мораллю та високою культурою і повинен ставити перед собою високі вимоги. Важливим для нього є ознайомлення з своєрідністю країни (мова перекладу) та основні фонові знання. Володіючи культурологічною компетентністю, перекладач встановлює відмінний зв'язок між мовцями, вміє подолати мовний бар'єр та передає якнайточніше зміст певного тексту чи промови [8].

Існують три етапи формування культурологічної компетентності філологів – майбутніх перекладачів:

- мотиваційно-пізнавальний – набуття культурологічної спрямованості, готовності до процесу перекладу та культурологічної обізнаності певного етносу (розвиток позитивної мотивації, початок оволодіння компетентністю в процесі професійної підготовки);

- діяльнісний – набуття навичок культурологічної активності відтворення культурологічного інструментарію в культурологічно-спрямованій діяльності перекладача (активний розвиток культурологічних навичок та умінь, формування компонентів культурологічної компетентності обізнаності та активності майбутнього фахівця);

- рефлексивно-результативний – реалізація культурологічної самодостатності (самооцінювання своїх результатів, прагнення до самостійного розвитку та навчання) [10].

Пріоритетними напрямками реалізації культурологічного аспекту в професійно-комунікативному навчанні перекладачів є:

- першочергове використання автентичних візуалізацій та певних текстів;



- виконання відповідних завдань для формування культурологічної компетентності;
- організація текстової роботи, зосередженої на розумінні країни, з мови якої відбувається переклад;
- пояснення унікальності культурно маркованого мовного матеріалу;
- порівняння культурних реалій у процесі вивчення іноземної мови;
- використання культурно-орієнтованого підходу при роботі з текстами (коментарі, посилання, проблемні питання, характеристики тощо) [7].

Культурологічний аспект є невід’ємним у професійній підготовці фахівця-перекладача. Він відіграє значну роль, оскільки дає змогу спілкуватися, працювати та жити без кордонів у світі. Запобігати конфліктам різних культур перекладачеві допомагають саме відповідні знання та достатня культурна обізнаність і спрямованість. А все це становить культурологічну та комунікативну компетенції (володіння комунікативними правилами, знання відповідних культур, їх особливостей).

Висновки. Аналізуючи вищевикладене, можемо стверджувати, що сучасність диктує нам нові умови, які переконують у важливості безперервного розвитку особистості. Цей процес відбувається у формі самоосвіти.

Самоосвіта визначається як керована самим суб’єктом навчально-пізнавальна діяльність. Її кінцевим результатом є якісне перетворення особистості, що передбачає набуття нової системи знань та розвиток здібностей особистості. Основу цього процесу становить потреба у безперервному зростанні та самовдосконаленні. Самоосвітня діяльність характеризується мотиваційною активністю, цілеспрямованістю, стійким прагненням до самовдосконалення, внутрішньою свободою, здатністю до самостійного набуття нових знань.

До процесу самоосвіти повинна прагнути кожна особистість. Ця діяльність є необхідною для філологів – майбутніх перекладачів. Це дає можливість досягнути професійної самореалізації та покращити свої навички. У сучасній міжнародній комунікації перекладач повинен бути обізнаним у багатьох сферах. Завдяки постійному розвитку та навчанню він набуває важливих компетентностей у своїй перекладацькій діяльності. Протягом життя перекладачі мають розвивати свою культуру міжнаціонального спілкування, знання культури різних націй та мовленнєвий етикет.



Подальші дослідження аналізованої тематики сприятимуть процесу самоосвіти та навчання сучасних перекладачів. Вони проходять нелегкий шлях від майбутнього фахівця у вищому навчальному закладі і продовжуватимуть навчатися впродовж усього життя.

Література:

1. Бахов І. С. Субтитрування у перекладі як інструмент формування професійної ідентичності перекладачів в умовах глобалізації. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія : Філологія. 2019. №38(1). С. 122–127. URL: http://www.vestnik-philology.mgu.od.ua/archive/v38/part_1/32.pdf (дата звернення: 03.06.2023).
2. Гелетка М. Л., Кравчук В. В. Фактори впливу на якість перекладу текстових жанрів англomовного наукового дискурсу в галузі авіа- і ракетобудування. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського*. Серія: Філологія. Соціальні комунікації. 2020. Том 31 (70) №1 Ч. 3. С. 93–98. URL: http://www.philol.vernadskyjournals.in.ua/journals/2020/1_2020/part_3/18.pdf (дата звернення: 03.06.2023).
3. Гордієнко К. О. Дієвість принципу навчитися вчитися перекладу. The XIIth International scientific and practical conference “Advancing in research and education». 2020. С. 456–460. URL: <http://surl.li/hpujs> (дата звернення: 03.06.2023).
4. Западницька І. Самоосвіта викладача іноземних мов в умовах інформатизації сучасного суспільства. *Молодь і ринок*. 2019. №7. С.115–119. URL: <http://mir.dspu.edu.ua/article/view/176116/175936> (дата звернення: 03.06.2023).
5. Мазурок В. Р. Підготовка військових перекладачів в умовах воєнного стану. *Науковий часопис*. Київ: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2022. Вип. 15–16. С. 91–94. URL: <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/38491> (дата звернення: 03.06.2023).
6. Павлюк Н. В., Мілова О. Є. Перекладацька практика. Київ : КУБГ. 2017. 42 с. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/132225479.pdf> (дата звернення: 03.06.2023).
7. Першина Л. В., Таланова Л. Г. Особливості перекладу в полікультурному середовищі. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Сер.: Філологія. 2021. № 52, том 2. С. 164–168. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/24635/%D0%A1%D0%BA%D0%BE%D0%BF%D1%83%D1%81%202019.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (дата звернення: 03.06.2023).
8. Пилипчук М. Зміст і характеристика інноваційної професійної діяльності майбутніх перекладачів. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2020. Випуск 33, том 2. С. 276–281. DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863.2/33.215887> (дата звернення: 03.06.2023).
9. Притиченко Г. В. Сучасні тенденції у перекладознавстві та їх вплив на роботу перекладача. *Молодий вчений*. 2021. № 12 (100). С. 222–225. DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2021-12-100-45> (дата звернення: 03.06.2023).
10. Савка І. Структура підготовка майбутніх перекладачів у закладах вищої освіти на засадах інтеграції. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2021. №4 (108). С. 220–230. URL: <https://pedscience.sspu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/11/23-1.pdf> (дата звернення: 03.06.2023).



11. Самойленко А. С. Неперервний професійний розвиток і самовдосконалення педагога. *Науковий часопис*. Київ: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2022. Вип. 15–16. С. 135–138. URL: <https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/38527/Samoilenko%20A.pdf?sequence=1> (дата звернення: 03.06.2023).

12. Шумський О. Л., Шумська О. О. Самоосвіта як педагогічна проблема. *Вісник університету імені Альфреда Нобеля*. Сер.: Педагогіка та психологія. 2022. № 1 (23). С. 75–81. DOI: 10.32342/2522-4115-2022-1-23-9 (дата звернення: 03.06.2023).

References:

1. Bakhov I. S. (2019). Subtytruvannya u perekladi yak instrument formuvannya profesiynoyi identychnosti perekladachiv v umovakh hlobalizatsiyi [Subtitling in translation as a tool for the formation of the professional identity of translators in the conditions of globalization]. *Naukovyy visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu - Scientific Bulletin of the International Humanitarian University*, 38(1), 122–127 [in Ukrainian].

2. Heletka M. L., & Kravchuk V. V. (2020). Faktory vplyvu na yakist' perekladu tekstovyykh zhanriv anhlomovnoho naukovooho dyskursu v haluzi avia- i raketobuduvannya [Factors influencing the quality of translation of text genres of English-language scientific discourse in the field of aircraft and rocket engineering]. *Vcheni zapysky TNU imeni V. I. Vernads'koho - Scientific notes of TNU named after V. I. Vernadskyi*, 31(70), 93–98 [in Ukrainian].

3. Hordiyenko K. O. (2020). Diyevis't' pryntsypu navchytysya navchytysya perekladu [The effectiveness of the principle of learning to learn translation]. *XII Mizhnarodna naukovo-praktychna konferentsiya «Rozvytok nauky ta osvity» - The XIIth International scientific and practical conference «Advancing in research and education»*, 456–460 [in Ukrainian].

4. Zapadnyts'ka I. (2019). Samoosvita vykladacha inozemnykh mov v umovakh informatyzatsiyi suchasnoho suspil'stva [Self-education of a teacher of foreign languages in the conditions of informatization of modern society]. *Molod' i rynek - Youth and the market*, 7, 115–119 [in Ukrainian].

5. Mazurok V. R. (2022). Pidhotovka viys'kovykh perekladachiv v umovakh viys'kovoho stanu [Training of military translators under martial law]. *Naukovyy chasopys - Scientific journal*, 15–16, 91–94 [in Ukrainian].

6. Pavlyuk N. V., & Milova O. YE. (2017). *Perekladats'ka praktyka [Translation practice]*. Kyiv : KUBH [in Ukrainian].

7. Pershyna L. V., & Talanova L. H. (2021). Osoblyvosti perekladu v polikul'turnomu seredovyshchi [Peculiarities of translation in a multicultural environment]. *Naukovyy visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu - Scientific Bulletin of the International Humanitarian University*, 2 (52), 164–168 [in Ukrainian].

8. Pylypchuk M. (2020). Zmist i kharakterystyka innovatsiynoyi profesiynoyi diyal'nosti maybutnikh perekladachiv [Content and characteristics of innovative professional activity of future translators]. *Aktual'ni pytannya humanitarnykh nauk - Current issues of humanitarian sciences*, 2(33), 276–281 [in Ukrainian].

9. Prytychenko H. V. (2021). Suchasni tendentsiyi u perekladoznavstvi ta yikh vplyv na robotu perekladacha [Modern trends in translation studies and their influence on the translator's work]. *Molodyy vchenyy - A young scientist*, 12, 222–225 [in Ukrainian].



10. Savka I. (2021). Struktura pidhotovky maybutnikh perekladachiv u zakladakh vyshchoyi osvity na zasadakh intehratsiyi [The structure of the training of future translators in institutions of higher education on the basis of integration]. *Pedahohichni nauky: teoriya, istoriya, innovatsiyi tekhnolohiyi - Pedagogical sciences: theory, history, innovative technologies*, 4, 220-230 [in Ukrainian].

11. Samoylenko A. S. (2022). Neperervnyy profesiynyy rozvytok i samovdoskonalennya pedahoha [Continuous professional development and self-improvement of the teacher]. *Naukovyy chasopys - Scientific journal*, 15-16, 135-138 [in Ukrainian].

12. Shums'kyi O. L., & Shums'ka O. O. (2022). Samoosvita yak pedahohichna problema [Self-education as a pedagogical problem]. *Visnyk universytetu imeni Al'freda Nobelya - Bulletin of Alfred Nobel University*, 1(23), 75-81 [in Ukrainian].